

Nr 687

Av herr **Ohlin m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 175, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1957/58, m. m.*

Ett av de mest centrala problem, som varit utmärkande för vårt land under senare år, har utgjorts av de kapitalförsörjningssvårigheter som återfunnits inom så gott som alla sektorer av samhällsekonomin. Det är uppenbart att, därest inte kapitalförsörjningens problem kan lösas på ett någorlunda tillfredsställande sätt, resultatet blir antingen inflation eller en avsaknade produktionsutveckling eller — vilket tyvärr är mest sannolikt — en kombination av båda. Det är också klart att ju längre man dröjer med att med ändamålsenliga medel komma till rätta med dessa svårigheter, desto mer försvåras situationen och med desto hårdare — och för medborgarna obehagliga — medel tvingas man att inskrida.

En huvudingrediens i den ekonomiska politik regeringen fört har utgjorts av en hård beskattning, i första hand riktad mot företagslivet, men över huvud taget genom upprätthållande av en hög skattenivå. Från den meningsriktning vi företräder har riktats kritik mot regeringspolitiken bl. a. därför att den på längre sikt måste försvåra det enskilda sparandet och därmed bli till men för produktionen och bromsa framåtskridandet.

I den nu framlagda propositionen om komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1957/58 bekräftas det konstaterande som finansministern ansåg sig böra göra redan i statsverkspropositionen, nämligen att öknings-takten för den svenska industriproduktionen tenderar att inställa sig på en lägre nivå än tidigare. Även om det sista kvartalets siffror ter sig något ljusare, består dock huvudintrycket oförändrat. Den slutsats finansministern dragit av sin bedömning av det samhällsekonomiska läget och de närmaste framtidsutsikterna har på det statsfinansiella området varit att föreslå genomförandet av en allmän energibesättning samt en viss höjning av tobaksskatten. Han anser vidare, att uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten för fysiska personer bör vara oförändrat 100 under nästkommande kalenderår.

Det allmänna syftet med den av finansministern föreslagna finanspolitiken är att uppnå en s. k. totalbalansering av budgeten, d. v. s. att erhålla ett så stort överskott på driftbudgeten, att detsamma skall täcka investeringsutgifterna på kapitalbudgeten (minus avskrivningsmedel och andra likvida medel). Vi har i tidigare sammanhang i motioner vid fjolårets riksdag fram-

hållit, att vi inte kan ansluta oss till denna för svenska förhållanden nya budgetbalanseringsprincip. Vi har där utförligt motiverat vår ståndpunkt, varför vi här tillåter oss att hänvisa dit (motionen II:224:1956). Den s. k. totalbalanseringen måste enligt vår mening leda till upprätthållandet av ett på längre sikt orimligt hårt skattetryck. I sak innebär denna nya balanseringsprincip helt enkelt, att statens årliga skattekrav skulle *i princip* lyftas upp till en nivå som ligger en miljard eller mera *över* det belopp, som hittillsvarande balanseringsregler, om vilka under ett par årtionden full enighet rått mellan de demokratiska partierna, nu fixerar som utgångspunkt för skatteuttaget. Det finns enligt vår mening ingen anledning att frågå de regler som gäller, nämligen att bestämma skatteuttaget i princip med hänsyn till det belopp som erfordras för att täcka statens *löpande* utgifter, d. v. s. driftbudgeten. Sedan får man med hänsyn till konjunktursituationen bedöma huruvida statsmakterna bör eftersträva att uppnå ett *överskott* på driftbudgeten eller om — i vissa depressionslägen — undantagsvis ett *underskott* kan motiveras. Överskottets storlek blir givetvis i sista hand en avvägningsfråga, där, utom konjunkturläget, skattetryckets höjd m. m. får beaktas.

Det nu framlagda budgetförslaget för budgetåret 1957/58 innebär enligt i kompletteringspropositionen redovisade siffror ett överskott på driftbudgeten av 703 milj. kronor. Härtill skall emellertid läggas de på särskilda konton undansatta intäkterna av den extra bolagsskatten och investeringsavgifter om sammanlagt 375 milj. kronor. Överskottet uppgår därför rätteligen till 1 078 milj. kronor. Budgeten är med andra ord enligt gällande regler väsentligt överbalanserad.

Detta framgår ännu tydligare vid beaktande av att finansministern äskar ett anslag av 210 milj. kronor för avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster på tilläggsån till flerfamiljshus och räntefria stående delar av egnahemslån. Vi vill påpeka, att om de förslag följes, som vi framlagt i motionerna I:459 och II:580 beträffande här ifrågavarande bostadsån, kommer avskrivningsbehovet att begränsas till 100 milj. kronor. Med motivering att den i proposition nr 100 beträffande bostadsförsörjningen föreslagna höjningen av räntorna på tertiär- och egnahemslån icke kan beräknas beröra de lån, som utbetalas under nästa budgetår, föreslår finansministern vidare ett avskrivningsanslag om 140 milj. kronor i samband med anslaget till lånefonden för bostadsbyggande. Då vi emellertid, såsom framgår av motionerna nr I:459 och II:580, föreslagit att det nya ränteläget beträffande dessa lån skall gälla för fr. o. m. 1 juli 1957 utanordnade belopp, skulle om motionsförslaget av riksdagen godkännes något avskrivningsbehov enligt de av Kungl. Maj:t tillämpade beräkningsgrunderna i detta sammanhang icke föreligga. De av oss väckta förslagen på dessa punkter — som bl. a. står i god principiell överensstämmelse med av en tidigare sakkunnig utredning

gjorda förslag om statligt stöd genom årliga löpande bidrag i stället för kapitalsubventioner — skulle alltså leda till en ökning av överskottet i driftbudgeten med ytterligare 250 milj. kronor.

Till slut vill vi omnämna, att finansministern i proposition nr 175 förklarar sig till nästa års riksdag skola återkomma med förslag beträffande åtgärder på avskrivningsområdet, som aktualiseras med anledning av de i proposition nr 100 framlagda förslagen om återbetalning till statsverket m. m. av vissa tidigare utlämnade ränte- och amorteringsfria bostadslån. Med den avskrivningsmetodik, som tidigare tillämpats av Kungl. Maj:t, har dessa ränte- och amorteringsfria bostadslån redan till 100 procent betalats med skattemedel. De belopp det rör sig om är av betydande storleksordning. När dessa lån nu amorteras bör givetvis de tidigare med skattemedel avskrivna kapitalbeloppen gottskrivas driftbudgeten för att — liksom tidigare skett — disponeras för de aktuella avskrivningsbehov, som i detta sammanhang kan bedömas föreligga.

I ovan angivna överskott ingår intäkterna av den föreslagna energiskatten med 315 miljoner kronor, varav dock 50 miljoner kronor redan för närvarande utgår som skatt på den industriella förbrukningen av elektrisk kraft. Vidare ingår intäkterna av den föreslagna höjningen av tobaksskatten med 50 miljoner kronor. Å andra sidan föreslår finansministern att investeringsavgiften avskaffas vid årets slut.

Den föreslagna energiskatten, till vilken vi återkommer mera utförligt i annan motion, bör ses mot bakgrunden av den aktuella situationen på kapitalmarknaden. Vid en normalt fungerande kapitalmarknad hade det naturligtvis varit möjligt att finansiera utbyggnadsprogrammen i fråga om såväl oljelagringen som elkraftproduktionen via upplåning. Kapitalmarknaden fungerar emellertid för närvarande synnerligen otillfredsställande. Att orsakerna härtill till väsentlig del återfaller på den av regeringen förda ekonomiska politiken och skattepolitiken förbättrar tyvärr inte i och för sig den aktuella situationen.

För att komma till rätta med dessa problem krävs en serie olika åtgärder med sikte på att få till stånd en normalt fungerande kapitalmarknad och att förbättra kapitalförsörjningen. När penningvärdeutredningen slutfört sitt arbete blir det möjligt att på ett mera allsidigt sätt uppta dessa spörsmål till behandling. Vi har emellertid i särskilda motioner till årets riksdag tagit upp några enligt vår mening viktiga sidor av sparande- och kapitalförsörjningsproblemen. Dessa motioner är ännu inte i sin helhet behandlade av riksdagen. Den av oss förordade omläggningen av företagsbeskattningen, såsom ett *omedelbart* avskaffande av den extra bolagsskatten och investeringsavgiften, skulle tjäna samma syfte. En allmän översyn av den statliga utgiftspolitik i syfte att uppnå besparingar är en tredje åtgärd. Yrkande härom framställes i en särskild motion.

För att underlätta finansieringen av de synnerligen angelägna utbyggnaderna på oljelagrings- och elkraftområdet är vi — på sätt som i de förut åberopade motionerna närmare motiveras och angives — beredda att tillstyrka uttagandet av särskilda avgifter på flytande bränslen och elektrisk kraft. Det bör emellertid enligt vår bestämda uppfattning då tillses att sådana anordningar skapas som möjliggör att intäkterna av dessa avgifter disponeras för de angivna ändamålen, dels en utbyggnad av lagringsutrymmen, dels utbyggnad av elkraftproduktionen.

Vad gäller utformningen av finanspolitiken i övrigt anser vi, att ett icke oväsentligt överskott på statens driftbudget bör eftersträvas för nästa budgetår med hänsyn till det aktuella konjunkurläget och de överblickbara framtidstendenserna. Men vid den avvägning, som här måste göras, anser vi, att större hänsyn bör tagas till det rådande direkta skattetryckets hårdhet än vad finansministern vill göra. En sänkning av uttagningsprocenten och därmed av den statliga inkomstskatten för fysiska personer är enligt vår mening av angivna skäl synnerligen motiverad. Den tyvärr fortgående inflationen medför för övrigt en automatisk skärpning av den statliga inkomstbeskattningen, om ingenting göres däråt. Vi föreslår att uttagningsprocenten sänkes med 5 enheter till 95, så att preliminärskatten kan beräknas efter det lägre skatteuttaget fr. o. m. den 1 januari 1958. Inkomstbortfallet för statsverket till följd härav kan för helt år räknat beräknas till högst 180 miljoner kronor, varav på nästa budgetår skulle komma högst 60 miljoner kronor. Statsfinansiellt utrymme för denna sänkning föreligger såsom framgått av det förut anförda.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 175 måtte besluta att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, skall ingå i preliminär skatt för den första hälften av budgetåret 1957/58 med 100 procent samt för den senare hälften av samma budgetår utgå med 95 procent av grundbeloppet.

Stockholm den 15 maj 1957

Bertil Ohlin

Sven Wedén

Sven Gustafson

i Göteborg

O. Malmberg

Henning Gustafsson

Ragnhild Sandström

Skellefteå